

Znak: PPM- Bytom, dn. 20-09-2023

Wydział Zdrowia Publicznego w Bytomiu
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Katedra Profilaktyki Medycyny
Zakład Profilaktyki Chorób Wewnętrznych
41-902, Bytom, ul. Piekarska 18 www.pcw.sum.edu.pl

KIEROWNIK: Prof. dr hab. n. med. Małgorzata Muc-Wierzgoń

tel.: (+48 32) 39-76-572 mwierzgon@sum.edu.pl

SEKRETARIAT

Mgr Sylwia Kawecka tel.: (+48 32) 39-76-527
skawecka@sum.edu.pl

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu Marcina Grysztara

nt: „Ocena uwarunkowań zachowań zdrowotnych wśród uczniów szkół średnich zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego”

Zachowania zdrowotne są najważniejszym składnikiem stylu życia. W okresie dzieciństwa i młodości kształtują i utrwalają się wszelkie zachowania związane ze zdrowiem a schorzenia z nich wynikające pojawiają w późniejszym okresie. Zachowania zdrowotne kształtują się pod wpływem informacji i wzorców przekazywanych przez rodziców, szkołę, rówieśników, środki masowego przekazu i służby medyczne. Szkoła stwarza unikatową szansę na przekazywanie wiedzy o zdrowiu oraz kształcenie umiejętności i wartości ważnych dla zdrowego życia teraz, a także w przyszłości.

Pod koniec lat 80' XX wieku przykładem strategii zdrowia publicznego był program „Szkół Promujących Zdrowie”, które obejmowały promowanie zdrowego stylu życia wśród społeczności szkolnej (uczniów, nauczycieli), a także rodziców i społeczności lokalnej, rozpoznawania aktualnych problemów zdrowotnych oraz edukację.

Rozwój Szkół Promujących Zdrowie uruchomił proces promocji zdrowia wśród ludzi młodych akcentując zagadnienia zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego ze szczególnym ukierunkowaniem na zdrowy styl życia i odżywiania, zwiększenia aktywności fizycznej uczniów oraz budowania motywacji do jej kontynuowania w dalszym życiu.

Tytuł dysertacji Doktoranta został prawidłowo sformułowany i w pełni odzwierciedla cel badania.

Praca dotyczy niezwykle ważnej problematyki, zarówno z punktu widzenia medycznego a przede wszystkim zdrowia publicznego. Zatem podjęcie takiego tematu przez Doktoranta ma istotne znaczenie, gdyż pomimo upowszechnienia edukacji zdrowotnej, zachowania dzieci i młodzieży w sferze zdrowia są nadal niezadowalające i wskazują na potrzebę z jednej strony intensyfikacji edukacji, z drugiej zaś innych działań, z drugiej zaś innych działań dotyczących promocji zdrowia, bowiem zidentyfikowanie nieprawidłowości daje szansę ich skorygowania, zanim zostaną one w pełni ukształtowane.

Wartym zaznaczenia jest fakt, że zachowania zdrowotne nie są wzorcami trwałymi. W obecnych czasach badanie zachowań zdrowotnych jest uważane za ważną metodę pomiaru stanu zdrowia populacji, stanowiącą także podstawę planowania i ewaluacji edukacji zdrowotnej, opracowywania programów profilaktycznych oraz projektów promocji zdrowia.

Dlatego prowadzone przez Doktoranta badania uważam za celowe, a wybrany sposób ich przeprowadzenia za właściwy i interesujący.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska liczy 91 stron, łącznie ze spisem piśmiennictwa, streszczeniem w języku polskim i angielskim oraz autorską ankietą, która stanowi załącznik pracy.

Konstrukcja pracy jest poprawna a jej tekst zawiera typowe dla opracowań naukowych rozdziały. Dodatkowo w pracy zamieszczono „Wykaz skrótów” stosowanych w treści co bardzo ułatwia czytanie.

We „Wstępie” pracy, w oparciu o obszerne piśmiennictwo, Doktorant opisuje początki i znaczenie promocji zdrowia a następnie klasyfikuje i przedstawia zachowania zdrowotne związane ze zdrowiem, podaje główne czynniki determinujące zdrowie dzieci i młodzieży. Przedstawia modele czynników warunkujących zdrowie. Odnosi się również do nierówności w zdrowiu, które przyczyniają się do gorszego stanu zdrowia dzieci i młodzieży. Szczegółowo opisuje wybrane zachowania zdrowotne w okresie dorastania tj. aktywność fizyczną, zwyczaje żywieniowe, konsumpcję alkoholu, palenie papierosów czy używanie e-papierosów.

Głównym celem badań Doktoranta była ocena uwarunkowań zdrowotnych uczniów wybranych szkół średnich z terenu województwa małopolskiego.

Rozprawa doktorska została przygotowana w oparciu o przeprowadzone badania na, które Doktorant uzyskał zgodę Komisji Bioetycznej Nr K519/2019 i KB703/2018.

Grupę badaną stanowiło 1016 uczniów w wieku od 15 do 20 lat (dziewcząt i chłopców) z dziewięciu szkół ponadpodstawowych. Grupa badana była zróżnicowana pod względem miejsca nauki, pochodziła z miasta Krakowa oraz mniejszych miejscowości woj. małopolskiego. Charakterystyka osób badanych przedstawiona została w sposób prawidłowy.

Zastosowane narzędzie badawcze bogate, polegało na przeprowadzeniu sondażu diagnostycznego metodą PAPI przy użyciu zintegrowanego kwestionariusza ankiety składającego się z zestawu standaryzowanych narzędzi badawczych (tj. kwestionariusz HLS-EU-Q, kwestionariusz HBSC, wielowymiarowa skala umiejscowienia zdrowia-wersja B) oraz autorskiego kwestionariusza osobowego.

Badania przeprowadzono w formie elektronicznej za pośrednictwem mediów społecznościowych. Na badania osób niepełnoletnich Doktorant uzyskał zgodę rodziców/opiekunów.

Porównania uzyskanych wyników dokonał za pomocą właściwie dobranych metod statystycznych.

Uzyskane wyniki badań zostały zredagowane na 15 stronach pracy w rozdziale „Wyniki” udokumentowane w tabelach jak również opisane w treści. Rozdział ten świadczy o dobrej znajomości zagadnienia.

Rozdział „Dyskusja” liczy 7 stron, został podzielony na części będące odniesieniem do aktywności fizycznej, konsumpcji alkoholu, zwyczajów żywieniowych, palenia papierosów i e-papierosów. W rozdziale tym Doktorant właściwie i krytycznie interpretuje swoje spostrzeżenia i dojrzałe potrafi je skonfrontować z badaniami innych autorów.

Pracę kończy 13 wniosków.

Piśmiennictwo stanowi 229 pozycji (w tym liczne anglojęzyczne i 6 witryn internetowych) poprawnie dobranych i cytowanych w pracy. Warto podkreślić, że 153 pozycje, to doniesienia z ostatnich 10 lat.

Dokonując ogólnej oceny rozprawy doktorskiej mogę stwierdzić, że:

- treść pracy napisana jest starannie, zwięźle i utrzymana w logicznej sekwencji
- część badawcza pracy została dobrze zaplanowana i poprawnie wykonana
- wyniki przeprowadzonych badań przekonują o konieczności wykonywania tego typu badań, prowadzeniu dokładnej analizy co zapewne przyczyni się do zwiększenia wiedzy na temat ryzykownych zachowań zdrowotnych wśród dzieci i młodzieży
- wnioski jakie wyciągnął Doktorant (w liczbie 13) wynikają z pracy i odpowiadają założonym celom. Jednak moim zdaniem są zbyt liczne i wymagają przeredagowania. Ponadto konkluzje zapisane pod ostatnim wnioskiem, można być ująć jako wniosek (jeden lub dwa)
- ciekawym byłoby porównanie zachowań zdrowotnych ludzi młodych województwa małopolskiego z innymi regionami Polski. Czy Autor miał na uwadze takie porównania?
- chociaż praca napisana poprawnie, jednak Doktorant nie ustrzegł się drobnych błędów stylistycznych i interpunkcyjnych jak np. na stronie 30 pisze „wyższy wiek” może po prostu -wiek

Poza powyższymi nie wnoszę innych uwag do pracy.

Rozprawa doktorska magistra Marcina Grysztara wskazuje na bardzo dobre przygotowanie Autora w wybranym obszarze pracy badawczej i jest również świadectwem dojrzałości naukowej badacza. Przedstawione do oceny osiągnięcia naukowe są opracowaniem złożonego, problemu, wpisującego się w aktualne zagadnienia zdrowia publicznego.

Rozprawa doktorska magistra Marcina Grysztara nt: „Ocena uwarunkowań zachowań zdrowotnych wśród uczniów szkół średnich zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego” spełnia warunki określone

w art.187 ust.1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2018 poz.1668).

Dlatego mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie wniosek o dopuszczenie magistra Marcina Grysztara do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Teresa Kokot